

Zólyomi Bálint, volt igazgató (1940–1946)

(Részlet Kardos István beszélgetéséből)

Professzor úr a szegedi Eötvös Loránd Kollégiumnak volt igazgatója. Véleménye szerint mennyiben hasonlított a budapesti Eötvös József Collegiumhoz?

Ha összehasonlítjuk, akkor nyersen azt kell mondanom, hogy csak félig hasonlított az eredetihez, mert a szegedi Eötvös kizárólag természettudományi tanulmányokat folytató hallgatók számára létesült. A budapesti Eötvös József Collegium növendékei viszont társadalomtudományokkal is foglalkoztak. Mi fiatalok, sőt az idősebb kollégisták is így nevezték a két csoportot: „dögészek” és „filoszok”. Nagyon jól tudtuk, hogy a modern kutatás csak specializációval eredményes. Tehát mindenki egy szűk területre specializálta magát. Ugyanakkor napjainkban még inkább hangsúlyt kap a különböző tudományok integrációja, egyesítése. A polihisztorok kora természetesen lejárt, és a különböző tudományterületek specialistáinak az együttműködése szükséges ahhoz, hogy valamely kérdést kutatói szinten alaposan meg lehessen vizsgálni. Egy természettudományos kérdésnek nagyon differenciált társadalmi háttere van, és a kutatás minden esetben a társadalom szükségleteit kívánja kielégíteni. Az Eötvös József Collegium esetében nekünk óriási útravalót adott abból a szempontból, hogy együtt lehetünk a társadalomkutatókkal. Hozzáteszem, hogy természetesen abban az időben a társadalomtudományokkal foglalkozók számára nem volt meg az a fejlődési lehetőség, mint ma.

Az Eötvös Kollégium azonban mindig szabad szellemű intézmény volt, hiszen eredetileg a párizsi École Normale Supérieure mintájára alapították. Mai szemmel visszatekintve, természetesen sok nézet hiányos és hibás volt, de az biztos, hogy a kollégium bármilyen humánusan elfogadható nézetnek szabad teret engedett. A hivatalos vezetőség nem szólt bele a fiatalság vitáiba. Nagyon jellemző erre, hogy közülük nagyon sokan a társadalmi–tudományos életben ma is jelentős szerepet játszanak, mert hiszen ezt a szabad szellemű nevelést kapták, és nem annak a régi – a két világháború közötti – Magyarországnak a képviselői ültek ott a vezetésben.

Közismert, hogy az Eötvös Kollégiumban a felvételi szelekciónál nem volt protekció. Bármelyik akkori magyarországi intézményhez képest sokkal nagyobb arányban juthattak be az egyszerű emberek gyermekei is, ha a „képességvizsgálaton” tehetségesnek bizonyultak. A kollégistáknak körülbelül egyharmada parasztszaládból vagy munkácszaládból származatott és majdnem kétharmada a régi középrétegnek, az értelmiségi rétegnek, tanítóknak és tanároknak a gyermekei voltak.

Tehát, ha jól értettem, Ön elsősorban azt a különbséget veti fel, hogy az Eötvös Loránd Kollégium kicsit egysíkú volt az Eötvös József Collegiumhoz képest?

Igen. A szegedi Eötvös Loránd Kollégiumban a természettudományos kutatóknak azt javasoltuk, hogy vegyenek föl az indexükbe filosz-tárgyakat is, tehát igyekezzünk a hiányt valahogy pótolni. Sem a megelőző két igazgató (Náray-Szabó István

1931–1938, Szabó Zoltán 1938–1940), sem én nem értettünk egyet azzal, hogy ki-zárólag természettudományos kollégium legyen a szegedi Eötvös. Én ennek a vágyamnak valahogy kifejezést is adhattam, sőt ki is elégíthettem, mert Szeged-ről Budapestre jártam föl az Eötvös József Collegiumba – mint szegedi igazgató – órákat tartani a budapesti „dögészeknek”.